

Рік **Обами** при владі

ОБАМА'08

Усі майбутні президенти проводять передвиборну кампанію за програмою, яка дасть змогу перемогти

Юлія ЦИРФА

«За екстраординарні зусилля у зміцненні міжнародної дипломатії та співробітництва між народами» – саме за ці заслуги 9 жовтня 2009 року 44-й президент США Барак Обама отримав Нобелівську премію миру, розцінивши її як «стимул для подальших дій». І справді, на той час (як, можливо, й на сьогодні) адміністрація Обами не внесла своїми вчинками жодних новацій у політику США: демократи обмежилися виключно обіцянками.

Однак це не є критикою Обами. Усі майбутні президенти проводять свою передвиборну кампанію за програмою, яка дасть змогу перемогти. Якщо вони хороші президенти, то залишать висловлені обіцянки позаду, щоб правити так, як повинні. Саме це і зробив Барак Обама. Він брав участь у виборах, позиціонуючи себе цілковитою протилежністю Буша. Але проводить зовнішню політику подібно до свого попередника. Чому? Бо зовнішня політика Буша була сформована необхідністю. Зовнішня політика Обами сформована тією самою необхідністю.

«Трансформаційна дипломатія», сформульована ще Кондолізою Райс, передбачає певні стратегічні пріоритети США. І вони залишаються непорушними при Обамі: збереження домінування в світовому масштабі, зміцнення власної обороноздатності та захист своїх національних інтересів у будь-якій точці Землі. Однак команда нового президента прагне сконцентрувати свої зусилля на формуванні світової системи «*soft power*» («м'якої си-

ли»), тобто економічного й культурного впливу. Та «м'яка сила» не означає відмови від «гуманітарних інтервенцій» і «стримування Росії та Китаю». Ідеться, швидше, про певне корегування тональності діалогу. Хоча у питанні ПРО президентська адміністрація довго дотримувалася нейтралітету, відмовляючись коментувати свої плани й пояснюючи це тим, що «до даного питання наразі не дійшли руки». Та 17 вересня 2009 року Обама і глава Пентагона Роберт Гейтс оголосили про внесення коректив у плани зі створення системи протиракетної оборони. США не відмовилися від розміщення наземних елементів ПРО в Європі, лише відтермінувавши початок їх розгортання до 2015 року. Повністю позиційний район ПРО, включаючи наземну структуру, буде створено до 2020 року в чотири етапи. До моменту появи перших наземних об'єктів береги Європи патрулюватимуть військові кораблі Сполучених Штатів із ракетами-перехоплювачами на борту. А найважливішим для розвитку відносин США і РФ на новому етапі став московський

саміт – візит американського президента до Москви в липні 2009-го. Барак Обама та Дмитро Медведєв підписали цілий пакет документів, у тому числі про створення двосторонньої президентської комісії зі зміцнення співпраці між країнами. Однак нездатність двох держав урегулювати питання щодо підписання нового договору СНО (термін дії якого завершився 5 грудня 2009 року) яскраво свідчить про відсутність цілковитого «перезавантаження» відносин з РФ.

Спадкоємність зовнішньої політики Джорджа Буша спостерігаємо і в інших частинах світу: наприклад, торішнього січня позаштатний радник Обами Збігнєв Бжезінський виступив з ідеєю про необхідність розвитку стратегічного співробітництва шляхом створення «великої двійки» Китай–США, яка зможе значно змінити ситуацію в світі. Попри те, що під час своєї передвиборної кампанії Обама кілька разів жорстко висловлювався на адресу Пекіна (приміром, закликав Буша бойкотувати Олімпіаду через Тибет), водночас він чітко дав зрозуміти, що має намір вибудувати з Піднебесною рівні стосунки. Цю само лінію підтримує і новий держсекретар Хіларі Клінтон.

Поза сумнівом, великий інтерес викликали спроби адміністрації Обами розпочати нові відносини з Кубою, Іраном і мусульманським світом загалом. Кубинці й іранці відхилили цю пропозицію, тоді як кінцевий результат звернення до мусульманського світу ще неясний: проблемою № 1 продовжує залишатися той само тероризм. «Наша основна мета – дати зрозуміти всьому світові, що США продовжать боротьбу з насильством і терором. Наші дії будуть рішучими й ефективними, у відповідності до наших цінностей та ідеалів», – каже Обама. Тому й сумнозвісну в'язницю «Гуантанамо», указ про закриття якої підписано ще в перший день президентства Обами, навряд чи закриють і 2010 року. До речі, нині на зміну іміджу «Гуантанамо» працює використання її як бази для надання допомоги постраждалим від землетрусу на Гаїті.

Що ж насправді вдалося американському президентові до річниць його перебування при владі? Розпочати, зокрема, реформу охорони здоров'я, яка передбачатиме жорсткіші «правила гри» для страхових компаній, котрі будуть позбавлені можливості змінювати умови страхування залежно від обставин, що можуть виникнути. «План, який я пропоную, коштуватиме близько 900 мільярдів протягом найближчих десяти років. Ця сума менша від тієї, що ми витратили на війни в Іраку й Афганістані, і менша, ніж сума урізаних податків для найбагатших американців після прийняття Конгресом відповідного закону на початку правління попередньої адміністрації», – підкреслив Обама, представляючи основний зміст реформи членам Конгресу 3 листопада 2009 року.

У своїй першій доповіді про становище в країні «*State of the Union*» від 28 січня 2009 року президент США виступив із низкою пропозицій стосовно зміцнення малого бізнесу, створення нових робочих місць, озвучив пріоритети своєї зовнішньої політики в 2010-му й пообіцяв захищати права гомосексуалістів і жінок. Торкаючись соціальних питань, Обама повідомив про свій намір домагатися від Конгресу скасування закону «Не запитуй, не говори», який свого часу дав можливість людям нетрадиційної сексуальної орієнтації служити в американській армії, проте не дозволяє їм відкрито говорити про свої «вподобання».

Тож і тут Обама тільки-но починає виконувати свої передвиборні обіцянки. І якщо внутрішня політика нинішнього лідера США є дещо відмінною від політики Буша-молодшого, то зовнішня наразі майже зовсім від неї не відрізняється. Висновок: президенти, котрі вірять, що можуть правити незалежно від уже існуючої реальності, є невдахами. Обама бути таким не збирається. Напевно...

Згідно з положеннями Конституції Сполучених Штатів Америки від 17 вересня 1787 року, виконавча влада у країні належить президентові Сполучених Штатів Америки, який обіймає свою посаду протягом чотирирічного терміну разом із віце-президентом, обраним на такий само строк (розділ 1 статті II). Терміни повноважень президента й віце-президента закінчуються опівдні 20-го дня січня, відколи починаються терміни повноважень їхніх наступників (розділ 1 поправки XX до Конституції США від 23 січня 1933 року). У разі усунення президента з посади або його смерті, відставки або неспроможності здійснювати повноваження й обов'язки на названій посаді, останні переходять до віце-президента; у разі усунення, смерті, відставки або неспроможності і президента, і віце-президента Конгрес може прийняти закон, де вказано, яка посадова особа діятиме як президент; така посадова особа виконує відповідні обов'язки, поки не усунено причин нездатності президента виконувати свої обов'язки або не обрано нового президента (розділ 1 статті II).

Тому, щоб за жодних обставин країна не залишилася без глави держави у визначений термін, 18 липня 1947 року було ухвалено закон про наступність президентської влади, яким чітко встановлено послідовність осіб, котрі мають заміщувати президентський пост, якщо останній залишиться вакантним: **віце-президент** **і** **спікер Палати представників** **і** **тимчасовий (pro tempore) голова Сенату** **і** **державний секретар** **і** **міністр фінансів** **і** **міністр оборони** **і** **генеральний прокурор** **і** **міністр внутрішніх справ** **і** **міністр сільського господарства** **і** **міністр торгівлі** **і** **міністр праці** **і** **міністр охорони здоров'я та соціальних служб** **і** **міністр житлового будівництва та міського розвитку** **і** **міністр транспорту** **і** **міністр енергетики** **і** **міністр освіти** **і** **міністр у справах ветеранів** **і** **міністр внутрішньої безпеки**. (Така послідовність була закріплена у Конституції США, створивши її XXV поправку від 10 лютого 1967 року.)